

Sygn. akt I ACa 1392/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<u>SSA Paweł Rygiel</u>
Sędziowie:	SSA Władysław Pawlak SSO del. Małgorzata Łoboz
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Zakładu Karnego w T.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 11 września 2012 r. sygn. akt I C 220/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt: I ACa 1392/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Tarnowie oddalił powództwo A. K. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w T. o zasądzenie kwoty 220.000 zł., w tym kwoty 105.000 zł. za uszczerbek na zdrowiu oraz kwoty 115.000 zł. tytułem zadośćuczynienia za złe warunki osadzenia, dyskryminację i szkalowanie. Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów procesu, a kosztami opinii biegłego obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. K. przebywał w Zakładzie Karnym w T. w następujących okresach: od dnia 1 sierpnia 2002 r. do dnia 5 września 2002 r., od dnia 28 maja 2003 r. do dnia 17 czerwca 2003 r., od dnia 2 czerwca 2004 r. do dnia 14 kwietnia 2005 r., od dnia 19 stycznia 2007 r. do dnia 30 lipca 2008 r., od dnia 12 lipca 2010 r. do

dnia 7 września 2010 r. oraz od dnia 12 listopada 2010 r. do dnia 29 kwietnia 2011 r. Od lipca 2010 r. powód był osadzony w celach o odpowiedniej powierzchni, wyposażonych w kącik sanitarny, był zaopatrywany w środki higieniczne, miał do dyspozycji indywidualne miejsce do spania i do spożywania posiłków. W celach utrzymywana była odpowiednia temperatura, było odpowiednie oświetlenie, a wymiana powietrza odbywała się poprzez mikrowentylację w oknach i wietrzenie. Otrzymywane przez powoda pożywienie odpowiadało normom kaloryczności, białka, tłuszczów i węglowodanów, zachowana była odpowiednia gramatura warzyw. A. K. miał zagwarantowane prawo do codziennego godzinnego spaceru na świeżym powietrzu oraz do korzystania ze świetlicy, biblioteki, kantyny, udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, sportowych, w nabożeństwach, uzyskiwał zgodę na dostarczanie mu prasy, zeszytów i paczek higienicznych, mógł też pobrać z magazynu bluzę polarową. Część wniosków powoda odnośnie dostarczenia dodatkowej paczki żywnościowej czy koca spotkały się z decyzją odmowną. Także odmownie rozpatrzono wniosek powoda o zatrudnienie go na stanowisku hydraulika.

Kilkakrotnie A. K. składał skargi na działalność administracji zakładu karnego (m.in. w dniu 12 lutego 2011 r. i 17 lutego 2012 r.). Otrzymał na swoje zarzuty odpowiedź ze strony administracji zakładu, poinformowano go o możliwości wniesienia skargi do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w K., o skargach powoda poinformowano także sąd penitencjarny.

Przeprowadzona przez sędziego penitencjarnego wizytacja w Zakładzie Karnym w T. za okres 2010 r. nie wykazała żadnych nieprawidłowości w zakresie poszanowania praw osadzonych oraz warunków osadzenia. Zakład karny był także kontrolowany – na skutek skargi powoda dotyczącej braku wlotów wentylacyjnych w budynku – przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Kontrola potwierdziła wywiązywanie się przez Zakład Karny w T. z obowiązków wynikających z prawa budowlanego.

Podczas pobytu w zakładzie karnym od lipca 2010 r. powód wielokrotnie korzystał z wizyt lekarskich zgłaszając problemy m.in. z przewodem pokarmowym, dermatologiczne. Wypisano mu receptę na okulary, był wielokrotnie ważony. W czasie wizyty w dniu 21 lipca 2010 r. odnotowano, iż skazany twierdzi, że ma nudności i biegunkę, nic nie je oraz że w domu nic mu nie dolegało, bo spożywał tylko nabiał i makaron. W czasie wizyty w dniu 23 sierpnia 2010 r. odnotowano prośbę skazanego o „diętę beztłuszczową opartą na makaronie i serze”. Powód był leczony farmakologicznie. W dniu 23 sierpnia 2010 r. wydano decyzję o skierowaniu go na badanie gastrofiberoskopowe wobec „niespójności objawów i dolegliwości” celem wyjaśnienia wątpliwości klinicznych. W dniu 30 sierpnia 2010 r. zlecono badanie krwi, w wyniku których stwierdzono niedokrwistość wymagającą uzupełnienia krwinek w warunkach szpitalnych. W dniu 31 sierpnia 2010 r. powód został przyjęty do Szpitala Wojewódzkiego im. (...) w T., gdzie przebywał do dnia 1 września 2010 r. z rozpoznaniem m.in. niedokrwistości oraz nadżerkowego zapalenia przełyku. W szpitalu powód miał przetaczaną krew, wykonano też gastroscopię. Następnie przekazano powoda do dalszej diagnostyki i leczenia do Zakładu Opieki Zdrowotnej Aresztu Śledczego w K., gdzie przebywał do dnia 4 listopada 2010 r. z rozpoznaniem niedokrwistości, autoimmunologicznego zapalenia błony śluzowej żołądka, znacznie obniżonym poziomem witaminy B12 oraz chorobą refluksową przełyku i bielactwem. W czasie hospitalizacji powód nie zgłaszał dolegliwości, został wypisany z prawidłowymi wartościami morfologii krwi. Leczenie było kontynuowane ambulatoryjnie w Zakładzie Karnym w T.. Podczas badań w dniu 20 grudnia 2010 r. stwierdzono u A. K. przybór masy ciała o 8,8 kg. Kontrole morfologiczne w dniach 25 stycznia 2011 r. oraz 19 kwietnia 2011 r. nie wykazały istotnych odchyleń od normy.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że podjęte wobec powoda w Zakładzie Karnym w T. działania diagnostyczne i zastosowane leczenie farmakologiczne były prawidłowe.

W dniu 14 kwietnia 2011 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w Tarnowie zatwierdził postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie z zawiadomienia powoda dotyczącego narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu przez personel medyczny w Zakładzie Karnym w T.. Postanowienie to zostało utrzymane w mocy przez Sąd Rejonowy w Tarnowie.

Uzasadniając oddalenie roszczenia powoda o zasądzenie kwoty 105.000 zł tytułem uszczerbku na zdrowiu Sąd wskazał, że nie zachodzą przesłanki wymienione w art. 417 § 1 k.c., a to wyrządzenie szkody przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej i istnienie normalnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą a działaniem lub zaniechaniem. Powód miał bowiem dostęp do opieki medycznej, był wielokrotnie badany, miał zapisywane leki, wykonywane badania diagnostyczne, był kierowany do leczenia szpitalnego. Przebieg postępowania i nadzoru w Zakładzie Karnym w T. był prawidłowy i zgodny z zasadami wiedzy medycznej.

Odnosnie roszczenia o zadośćuczynienie za warunki osadzenia, dyskryminację i szkalowanie Sąd wskazał, że podstawą tego roszczenia są przepisy art. 448 w zw. z art. 23 i 24 k.c. W ocenie Sądu brak było podstaw do przyjęcia, że dobra osobiste powoda zostały w sposób bezprawny naruszone, przy czym Sąd wskazał, że osoby pozbawione wolności mają z tego tytułu ograniczone w pewien sposób dobra osobiste (brak możliwości swobodnego poruszania się, dysponowania przedmiotami, ograniczenia prywatności). Powód uzyskiwał odpowiedzi na wszystkie swoje skargi składane do administracji zakładu karnego bądź do sądu penitencjarnego, otrzymywał raz na kwartał paczkę żywnościową, dostał zgodę na otrzymywanie paczki higienicznej, dostarczano mu też prasę. Lekarz nie stwierdził wskazań dla przekazywania powodowi dodatkowej paczki żywnościowej. A. K. nie przebywał w warunkach przeludnienia, miał wydzielony kącik sanitarny. Poza tym zakład karny nie miał obowiązku zatrudnienia powoda.

Sąd Okręgowy nie obciążył A. K. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej opierając się na przepisie art. 102 kpc. Sąd miał przy tym na względzie złą sytuację materialną powoda (brak majątku i dochodów, na utrzymaniu) oraz jego subiektywne poczucie krzywdy związane z dolegliwościami spowodowanymi występującymi u niego schorzeniami i pobytem w szpitalu.

Od powyższego wyroku apelację wniósł powód A. K.. Zarzucił, iż Sąd I instancji wziął pod uwagę jedynie pobyt powoda w zakładzie karnym od 12 lipca 2010 r., podczas gdy dochodzone roszczenia obejmowały także czas przed tą datą (od 2002 r. do 29 kwietnia 2011 r.). Zdaniem skarżącego Sąd oparł się wyłącznie na dokumentach przedstawionych przez stronę pozwaną, traktując je wybiórczo oraz na opinii biegłego, która jest niepełna („nie ma nawet jednego zdania jak powinienem być leczony przed i po szpitalu”), a nie wziął pod uwagę okoliczności przytaczanych przez powoda. Powołał się na okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia.

Skarżący podniósł brak odpowiedzi administracji na jego pisemne prośby i skargi, brak dostępu do gazet o tematyce erotycznej, zagrzybione i zawilgocone cele, brak wentylacji, zimne posiłki, konieczność wyboru pomiędzy spacerem, pobytem w świetlicy a nabożeństwem (wszystko było w tym samym czasie), osadzenie z więźniami pracującymi, przez których rano budził się o dwie godziny wcześniej niż chciał, przebywanie w warunkach przeludnienia, brak leczenia przed szpitalem i po powrocie, brak możliwości otrzymania diety, brak środków higienicznych.

Skarżący zarzucił Sądowi I instancji błędne ustalenie co do przyrostu jego wagi (skarżący miał w rzeczywistości przytyć tylko o 0,1 kg, a nie 8,8 kg). Skarżący podniósł, że zbierałby dowody na poparcie swych roszczeń już wcześniej, gdyby wiedział o możliwości złożenia pozwu w tej sprawie. Wniósł o „pełną weryfikację” zaskarżonego wyroku oraz o jego zmianę i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu.

W odpowiedzi na apelację Skarb Państwa – Zakład Karny w T. wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie jest zasadna i jako taka nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne. Dokonane zostały w oparciu o wszystkie zaoferowane dowody, których ocena mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 k.p.c.

Bezpodstawny był zarzut skarżącego, jakoby Sąd I instancji potraktował zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w sposób wybiórczy. Ocenie tego Sądu poddane zostały bowiem wszystkie dowody przeprowadzone w sprawie

(dokumentacja medyczna, dokumentacja związana ze skargami powoda na działania administracji zakładu karnego, sprawozdanie z wizytacji sędziego penitencjarnego, zeznania świadka, dowód z przesłuchania powoda, opinia sądowo-lekarska). Zaznaczyć trzeba, że w toku postępowania A. K. nie powołał żadnych konkretnych dowodów dla wykazania zasadności swoich roszczeń. Wniósł on jedynie o „powołanie niezależnej komisji lekarskiej” oraz o „przeprowadzenie dowodu z dokumentów przedstawiających zaistniałą sytuację” opisaną w uzasadnieniu pozwu. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów uwzględniała wskazania wiedzy, doświadczenia życiowego i odpowiadała logicznemu rozumowaniu. Odmienna ocena tych dowodów przez skarżącego i jego nie poparta żadnymi dowodami polemika z ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez Sąd I instancji nie mogła przesądzić o naruszeniu przez ten Sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Faktem jest, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w T. u skarżącego wykryto m.in. anemię, jednak podjęte wówczas postępowanie diagnostyczne oraz zastosowane leczenie farmakologiczne były właściwe, co wynika jednoznacznie z przedłożonej w sprawie opinii sądowo – lekarskiej. Przyczyny dolegliwości, na jakie skarżył się A. K., miały swoje źródło w stosowanej przez niego diecie jeszcze przed osadzeniem go w zakładzie karnym w lipcu 2010 r., a na ich nasilenie wpływ miały preferencje kulinarne powoda. Zasadnie uznał więc Sąd I instancji, iż pogorszenie się stanu zdrowia powoda nie było związane ani z działaniem, ani z zaniechaniem strony pozwanej, a jest to warunek odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417 § 1 k.c.

Niewątpliwie A. K. przysługuje uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładzie karnym i w tym aspekcie należało rozpatrywać ewentualne naruszenie dóbr osobistych skarżącego. Trzeba przy tym pamiętać, że każdy pobyt w areszcie śledczym, czy zakładzie karnym wiąże się z naturalnymi dolegliwościami w postaci pogorszenia standardu życia (brak swobodnej możliwości poruszania się, niemożność samodzielnej organizacji dnia, brak dostępu do niektórych dóbr – np. gazet, brak możliwości wyboru lekarza, konieczność przebywania w jednej celi z innymi osobami). Nie można mówić o niezapewnieniu skarżącemu godnych warunków odbywania kary przez to, że odmówiono mu zgody na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej (tym bardziej, że jest to forma nagrody dla osadzonego – art. 138 § 13 kkw), brak dostarczania mu określonych tytułów prasowych czy brak zapewnienia mu dostępu i do nabożeństwa i do spaceru, czy też osadzenie go w celi z pracującymi współwięźniami. Wbrew twierdzeniom skarżącego standardy osadzenia - określone w art. 110 kkw - były przez stronę pozwaną spełnione, co wynika z dokumentów wizytacji sędziego penitencjarnego. A. K. nie przybywał w przeludnionej celi, miał dostęp do środków higienicznych, otrzymywał regularne posiłki (w termosie), pomieszczenia były wietrzone. Nie znalazły potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym twierdzenia skarżącego, jakoby w zakładzie karnym był dyskryminowany lub szkalowany. Jeśli chodzi o brak zgody na jego zatrudnienie, to jest to jedynie możliwość dla skazanego, z którą nie koreluje obowiązek zapewnienia pracy przez zakład karny. Skargi kierowane przez A. K. do administracji zakładu karnego spotykały się z odpowiednią reakcją ze strony tego zakładu: odpowiadano na jego pisma, lekarza z ambulatorium zakładu wezwano do złożenia wyjaśnień, a w konsekwencji działań skarżącego doszło do przeprowadzenia kontroli warunków osadzenia przez sędziego penitencjarnego.

Reasumując: w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia prawa A. K. do godnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, a skoro tak, to bezprzedmiotowe byłyby rozważania w przedmiocie ewentualnej bezprawności działań lub zaniechań strony pozwanej. Jak słusznie zauważył Sąd Okręgowy, oceny naruszenia dóbr osobistych dokonuje się na podstawie obiektywnych kryteriów, w oderwaniu od indywidualnej miary wrażliwości osoby domagającej się ochrony.

Na koniec, za niesłuszny uznać należało zarzut skarżącego co do tego, iż Sąd Okręgowy wziął pod uwagę tylko zdarzenia mające miejsce po lipcu 2010 r., gdy tymczasem skarżący przebywał w Zakładzie Karnym w T. od 2002 r. z przerwami. Skarżący sam w toku postępowania wskazywał na zdarzenia mające miejsce podczas ostatniego jego pobytu w zakładzie karnym (tj. od lipca 2010 r.). Powód nie wykazał, by wcześniej doszło do jakichkolwiek zdarzeń mających znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a skoro tak to brak jest punktu odniesienia dla oceny biegu terminów przedawnienia roszczenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny oddalił wniesiony przez A. K. środek odwoławczy na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania drugoinstancyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 kpc. Składają się na nie koszty zastępstwa procesowego, których wysokość obliczono w oparciu o przepis § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002, nr 163, poz. 1349 ze zm.).